

**IMPLEMENTING YEREVAN'S GREEN CITY ACTION PLAN
REPORT
(short version)**

Yerevan 2023

‘Stay informed about green city plans and programmes in Yerevan and Gyumri’ is a project organised by Armenian environmental non-governmental organisation EcoLur with the support of CEE Bankwatch Network. As part of this project, EcoLur investigates green city projects for the Armenian cities of Yerevan and Gyumri funded by international development banks and other organisations.

This paper focuses in particular on the European Bank for Research and Development (EBRD)’s Green City Action Plan (GCAP) for Yerevan.

EBRD’s Green Cities programme objectives

In 2016, the EBRD launched its Green Cities programme with the following investment targets:

- ✓ EUR 250 million in 2016
- ✓ EUR 700 million in 2018
- ✓ EUR 950 million in 2020
- ✓ EUR 2 billion in 2021¹

The objectives of the EBRD’s Green Cities programme are to:

- Preserve the quality of environmental assets (air, water, soil and biodiversity) and use these resources sustainably.
- Mitigate and adapt to the risks of climate change.
- Ensure that environmental policies and developments contribute to the social and economic well-being of residents.²

EBRD’s Yerevan Green City Action Plan timeline

In 2016, Yerevan joined the EBRD’s Green Cities programme.

In 2017, Yerevan City Aldermen’s Council (resolution No. 21-A³) approved Yerevan’s Green City Action Plan⁴, which was developed by an international team of experts led by Ernst & Young and other organisations.

EBRD loans part of the Yerevan Green City Action Plan framework

- ‘ENA – Modernization of Distribution Network’ – approved in 2017, a loan of USD 80 million was issued to Electric Networks of Armenia (ENA). The total value of the project is USD 200 million⁵.

¹ EBRD Green Cities Programme – Interim Evaluation, March 2022

² <https://www.ebrdgreencities.com/green-cities/about/>

³ <https://www.yerevan.am/hy/elders-decisions/21-a/>

⁴ <https://www.ebrdgreencities.com/assets/Uploads/PDF/Yerevan-GCAP.pdf>

⁵ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/ena-modernisation-of-distribution-network.html>

- ‘GrCF2 W2 – ENA Investment Program’ – approved in 2021, for which the EBRD provided a loan of USD 60 million to ENA. The total value of the programme is USD 148 400 000, of which USD 20 000 000 is syndicated⁶.
- ‘GrCF2 W2 – Yerevan Bus Project’ in 2021, for which the EBRD provided a loan of EUR 20 million to Yerevan Municipality. The total value of the project is EUR 25 million⁷.

Atmospheric air pollution: Yerevan Municipality’s response

On December 14, 2022, "EcoLur" Informational NGO sent a letter to Yerevan Mayor Hrachya Sargsyan to find out what activities were carried out in the capital within the framework of "Green City" action plan. Concerning air component EcoLur has mentioned “Improving the air quality policy and methodology, as well as the monitoring system” measure. On December 22, 2022, in response to EcoLur’s inquiry, Information Department of Yerevan Municipality informed by letter: (See Annex 1)

- Large-scale greening is underway, with priority given to the most vulnerable areas.
- Yerevan Municipality periodically monitors existing sources of air pollution to reduce carbon dioxide emissions.
- To relieve traffic congestion in the capital, the municipality is implementing a number of projects, including the construction of roads bypassing Yerevan.
- A fleet of new buses now runs on liquefied petroleum gas (LPG) and electric public transport vehicles are also planned.
- Air quality monitoring sensors were provided to Yerevan Municipality by Armenia Resident Mission of the Asian Development Bank.
- Yerevan Municipality states: ‘Our observations show that the air quality indicators are in the good or satisfactory range.’

Atmospheric air pollution: EcoLur’s findings

According to Armenia’s Prosecutor General’s Office, increasing quantities of dust and nitrogen dioxide have been detected in Yerevan over the past 5 years⁸.

According to the Hydrometeorology and Monitoring Center, a state non-commercial organisation (SNCO) run by Armenia’s environment ministry, the concentration of dust concentration in the atmospheric air in Yerevan exceeded the maximum permissible concentration (MPC) during the period 2017–2021. Dust pollution in the Kentron, Shengavit and Nor Nork administrative regions was particularly high. The highest concentrations of metals found in dust were for copper (Cu), nickel (Ni) and molybdenum (Mo)⁹.

⁶ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/52868.html>

⁷ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/51749.html>

⁸ <https://www.prosecutor.am/en/mn/8644/>

⁹ <http://armmonitoring.am/page/5>

Երևան քաղաքի փոշում որոշված մետաղների կոնցենտրացիաները (նգ/մ³) ներկայացված են սեզոնային գրաֆիկների տեսքով.

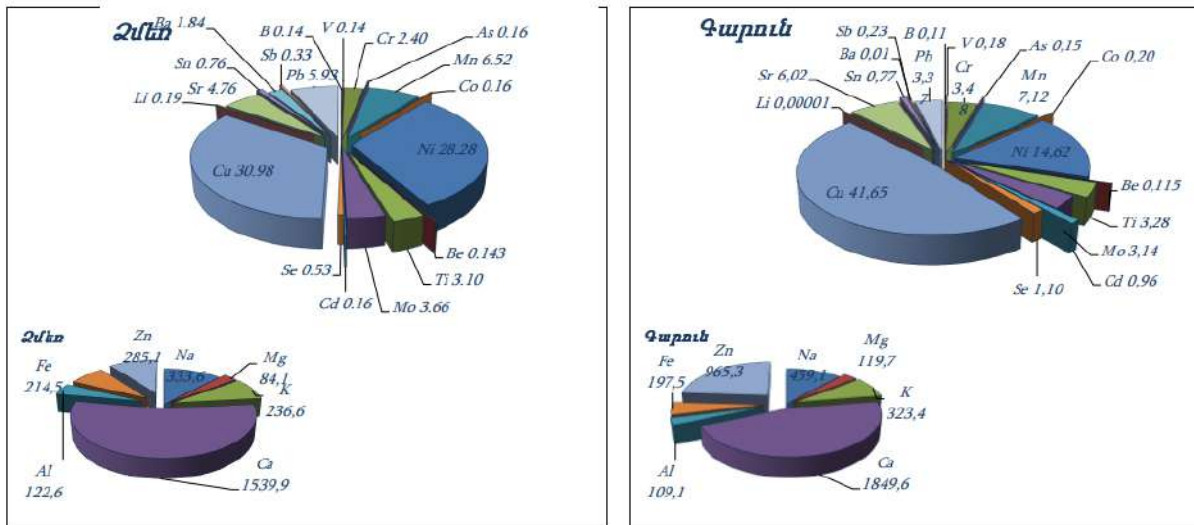

Figure 1. Concentrations of various metals (ng/m³) found in dust in Yerevan during winter and spring. Source: Hydrometeorology and Monitoring Center of the Ministry of Environment of the Republic of Armenia.

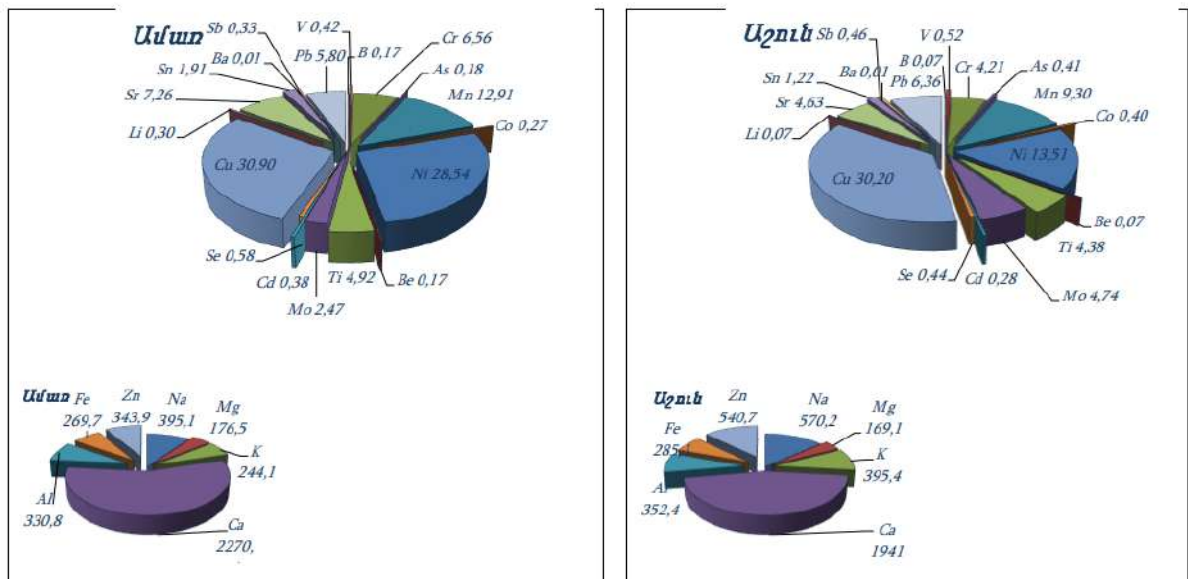

Figure 2. Concentrations of various metals found in dust in Yerevan city (ng/m³) during summer and autumn. Source: Hydrometeorology and Monitoring Center of the Ministry of Environment of the Republic of Armenia.

Photo: Air pollution in Yerevan.

EcoLur's conclusions

- ✓ Over the last 5 years, atmospheric air pollution in Yerevan has increased, as reflected in excess MPC values for dust and nitrogen dioxide. Concentrations of sulphur dioxide and tropospheric ozone have also increased, although they remain within MPC limits.
- ✓ According to Yerevan Municipality, air monitoring stations were installed at five locations in 2022. Another five stations will be installed and a reference nitrogen dioxide analyser will be acquired in 2023. Data from monitoring stations will then be fused and compiled in the form of an interactive air pollution map available on Yerevan Municipality's official website. According to experts, however, the number of stations planned is insufficient given the complex relief of Yerevan, the distribution of pollution sources and the heterogeneous locations of protective green zones.
- ✓ Yerevan Municipality's favourable assessment of air quality indicators in Yerevan contradicts data provided by the Prosecutor General's Office and the Hydrometeorology and Monitoring Center. Furthermore, the evaluation provided by the municipality is based on data taken from five air pollution monitoring stations covering a period from September to October 2022 only. These findings are not comparable with the annual air pollution figures for the year 2022 provided by the Hydrometeorology and Monitoring Center, which also employed a different method to arrive at its calculations.

Energy: Yerevan Municipality's response

- Energy-saving LED lights were installed in yards, apartment buildings and administrative buildings in Malatia-Sebastia, Ajapnyak, Nubarashen, Erebuni and Shengavit. Solar photovoltaic panels have been installed on the roofs of a number of apartment buildings.
- In 2021, work began on the development of an energy management system for the Yerevan community with the support of the United Nations Development Programme (UNDP).

- According to Yerevan Municipality, as a result of the EU for Yerevan Solar Community project, 97 apartment buildings are now equipped with high-quality lighting, electricity consumption has dropped by about 77 per cent and lift electricity costs have been cut by about 50 per cent. Installed solar plants and lighting systems were donated to residents. Dedicated bank accounts have been established for each of the buildings.

Energy-efficiency and energy-saving projects implemented in Yerevan (2017–2022)

- ENA – Modernization of Distribution Network (EBRD)¹⁰
- GrCF2 W2 – ENA Investment Program (EBRD)¹¹
- Program of State Support for Energy Efficient Renovation of Apartments and Houses¹²
- EU for Yerevan Solar Community (EU)¹³
- Supporting Communities of Armenia to Adopt and Implement Climate Smart Solutions (UNDP)¹⁴
- De-risking and Scaling-up Investment in Energy Efficient Building Retrofits (UNDP/GCF)¹⁵
- Yerevan Street Lighting Project (EBRD)^{16 17}
- Yerevan Energy Efficiency Project (EBRD and the European Investment Bank (EIB))^{18 19}

Greenhouse gas reductions in Yerevan according to municipality

- Reduction of over 4,000 tonnes of greenhouse gases as a result of upgrading the city's lighting system.
- Reduction of over 2,500 tonnes of annual emissions in 97 apartment buildings, pre-schools, community organisations, two administrative buildings of Yerevan Municipality as a result of thermal modernisation and energy-saving measures.
- Reduction of 823.5 kg of CO₂ emissions as a result of waste sorting and recycling.
- 176,959 tonnes of greenhouse gas reduction as a result of biogas collection at Nubarashen dump site and the burning of toxic gases at the incineration plant.
- Projected reduction of 2,939 tonnes of carbon dioxide emissions as a result of implementation of Yerevan Bus Project.

EcoLur's conclusions

¹⁰ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/ena-modernisation-of-distribution-network.html>

¹¹ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/52868.html>

¹² <https://www.arlis.am/DocumentView.aspx?docid=163421>

¹³ <https://www.yerevan.am/en/eu-for-yerevan-solar-community/>

¹⁴ <http://www.nature-ic.am/Content/Projects/1032/ProDoc%20-%20Climate%20Smat%20Solutions.pdf>

¹⁵ <https://www.nature-ic.am/en/projects/De-risking-and-Scaling-up-Investment-in-Energy-Efficient-Building-Retrofits/18>

¹⁶ <https://sudipyerevan.am/%D5%A5%D6%80%D6%87%D5%A1%D5%B6%D5%AB-%D5%AC%D5%B8%D6%82%D5%BD%D5%A1%D5%BE%D5%B8%D6%80%D5%B8%D6%82%D5%A9%D5%B5%D5%A1%D5%B6-%D5%AE%D6%80%D5%A1%D5%A3%D5%AB%D6%80-2/>

¹⁷ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/yerevan-street-lighting-project.html>

¹⁸ <https://sudipyerevan.am/en/energy-efficiency/>

¹⁹ <https://www.eib.org/en/projects/all/20150124>

- ✓ Not all projects implemented in Yerevan were obstacle-free. In particular, the EBRD-financed City Lighting Project was not completed within the scheduled time due to various obstacles.
- ✓ In the case of the ‘EU for Yerevan Solar Community’ project, Yerevan Municipality mentions installing solar systems on the roofs of 97 apartment buildings, while the study of the implementation reports of the municipality's development programs for 2017–2022 shows that systems were installed on 43 buildings in the first phase of the Project. Information on the outcomes of the second phase of the project is missing from the reports.
- ✓ Within the framework of ‘Urban Lighting Project’, works have been started on 6 streets out of 28 streets in Yerevan. According to the study of the implementation reports of the Yerevan development programs for 2017–2022, obstacles were identified in the course of their implementation, so the duration of these works was extended.
- ✓ Greenhouse gases have reduced as a result of the programmes implemented by Yerevan Municipality. At the same time, Yerevan Municipality's Development Plan for 2023 states that carbon dioxide emissions have increased by about 10 times. Data on greenhouse gases are incomplete.
- ✓ Within the framework of ‘Green Urban Lighting’ UNDP-GEF project, a special circulating fund for energy efficiency was created in Yerevan Municipality – ‘Yergaghluys’ CJSC, and its funds are directed to the installation of energy-efficient lighting fixtures in the streets of Yerevan. Thanks to the mechanisms of the special energy efficiency revolving fund, an opportunity for financial stability has been created, which contributes to the implementation of long-term perspective energy-saving and energy-efficient projects.
- ✓ The results of the implemented programmes generally indicate that energy saving, as one of the main goals of Green City programme, is being implemented in Yerevan.

Waste: Yerevan Municipality’s response

- The biogas collection and burning plant in Nubarashen solid household waste dump site was handed to ‘Yerevan Municipal New Landfill’ CJSC with the right to use it free of charge.
- As a result of the reduction in greenhouse gases in Nubarashen landfill, electricity production was not carried out due to the discrepancy between the actual and expected results of methane gas extraction during the project.

- A tender for closing the Nubarashen and Ajapnyak landfill sites and the construction of a new landfill site at Nubarashen was cancelled on 1 September 2022. A feasibility study is being conducted to define the format and criteria for the new tender to be announced²⁰.
- The implementation of the ‘possibility of building a waste sorting and recycling plant in the framework of public-private partnership’ laid down in Yerevan’s GCAP will be considered after the construction of the new sanitary dump site.
- Yerevan Mayor left unanswered the question regarding the short-term action ‘Development of the Ten-Year Waste Management Plan for Yerevan’ laid down in Yerevan's GCAP. Information about this action is not available in Yerevan development programme implementation reports for 2017–2022 either.

Photo: Nubarashen landfill.

Waste sorting

- Yerevan Municipality has launched sorting garbage since 2021 through ‘Landscape Gardening and Environmental Protection’ CNCO.
- In 2021–2022, Waste Sorting Department of Landscape Gardening and Environmental Protection CNCO collected and handed over 1,350 tonnes of waste (plastic, paper and glass) to recyclers, providing a reduction of 823.5 kilogrammes of CO₂ emissions. In the spring of 2023, CNCO plans to install waste bins for aluminium waste.

Conclusion

- ✓ The capital still does not have a new sanitary landfill dump site in accordance with the EU standards laid down in Yerevan's GCAP, nor does it have a waste processing plant.
- ✓ Although Yerevan Municipality has initiated measures to improve waste sorting and recycling, only 120 waste sorting bins are installed in all administrative regions in Yerevan City, which is available in the form of an online map.²¹ Waste bins for sorting paper and

²⁰ <https://www.ebrd.com/work-with-us/projects/psd/yerevan-solid-waste-project.html>

²¹ <https://greenyerevan.am/%d6%84%d5%a1%d6%80%d5%bf%d5%a5%d5%a6/>

plastic have been installed in Yerevan schools, but these measures are not comprehensive and do not cover the entire city. A culture of waste sorting in Yerevan is in the process of being established.

- ✓ Yerevan development programme implementation reports for 2017–2022 do not contain information on measures to achieve the medium-term targets of Yerevan’s GCAP, the integrated system of waste sorting and recycling, the publicly available database of created and managed waste management centres, the establishment of a Green City Awareness Centre, about the development of a ten-year waste management programme.

Transport: Yerevan Municipality’s response

- To relieve traffic congestion in the capital, the Municipality is implementing a number of projects involving the construction of roads bypassing Yerevan.
- Electric public transport is being added.
- Electric vehicle charging infrastructures are being created.

Yerevan Bus Project

- Since 2021, Yerevan Municipality has been implementing the EBRD’s GrCF2 W2 – Yerevan Bus Project, comprising a sovereign loan of EUR 20 million.
- The project involves the purchase of 100 modern, 12-metre-long, low-floor, compressed natural gas-powered buses for Yerevan.

Conclusion

- ✓ There is still no unified electronic ticketing system in Yerevan. However, steps are being taken to address this issue.
- ✓ Yerevan is set to put into service a new fleet of large buses, which will replenish the city’s rolling stock by around 45 per cent.
- ✓ Steps are being taken to transition toward electric public transportation.
- ✓ Overcrowding on public transport in the capital continues to be a problem. Chronic traffic congestion is commonplace due to increasing car ownership and lack of parking spaces.
- ✓ There is a lack of designated lanes for bicycles and electric scooters. Cyclists and riders are forced to commute on busy roads and pedestrianised streets, increasing the chances of accidents.

Greening

- One of Yerevan’s strategic goals is to increase the ratio of open green areas per capita to over 8.5 square metres by 2018, and to over 10 square meters by 2030. According to the Yerevan master plan, the ultimate objective is to allocate 17 square metres per capita.
- Green areas in Yerevan have not increased since 2015. Yerevan’s green areas officially comprise around 6,760 hectares, representing 30 per cent of the total area of the city. Public green areas amount to 860 hectares.

- For each resident in Kentron administrative district, 3 square metres of green space is available.
- The Armenian government allocated AMD 200 million for a nationwide tree planting project, including areas in Yerevan.
- Yerevan forestry enterprise was dissolved in 2014. According to Yerevan Municipality, the forest lands in Yerevan make up 871 hectares, which are included in Erebuni and Yerevan forestry enterprises of Hrazdan forestry owned by ArmForest SNCO.

Conclusion

- ✓ Yerevan Municipality has not yet reached the green area per capita target for 2022 set out in the GCAP.
- ✓ Yerevan has lost a significant amount of its green areas and currently has insufficient open spaces for large-scale afforestation.
- ✓ Forest land is being developed to compensate for the infeasibility of forest restoration in the capital.

“Ecolur” Informational NGO Address: 49/2 Hanrapetutyan, Yerevan, Armenia E-mail: ecolurpressclub@gmail.com Web site: www.ecolur.org Tel. (37491) 92 12 64 mob.		«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ Հասցե՝ Հանրապետության 49/2, Երևան, Հայաստան Էլ. հասցե՝ ecolurpressclub@gmail.com Էլ. կայք՝ www.ecolur.org Բջջ.՝ (+37491) 92 12 64
--	---	---

Երևանի քաղաքապետ
պարոն Հրաչյա Սարգսյանին

ՀԱՐՑՈՒՄ

Հարգելի պարոն Սարգսյան,

«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ն իրականացնում է «Եղիր տեղեկացված Երևանում և Գյումրիում Կանաչ քաղաքների պլանների և ծրագրերի մասին» ծրագիրը:

Ելնելով Ծրագրի նպատակներից, համաձայն «Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի, խնդրում ենք տրամադրել տեղեկատվություն.

1. Որքա՞ն գումար է հատկացվել «Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրի» մշակման համար՝ Չեխիայի կառավարության Պաշտոնական զարգացման աջակցության Տեխնիկական համագործակցության հիմնադրամի կողմից՝ Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի «Կանաչ տնտեսության քաղաքականության» երկխոսության շրջանակի միջոցով:
2. Երևան քաղաքի ավագանու 12.09.2017թ. [h.21-Ա. որոշմամբ հաստատված](#) «Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրով» նախատեսված կարճաժամկետ գործողություններից որո՞նք են իրականացվել, ի՞նչ ծավալով և որքա՞ն գումար է արդեն ծախսվել: Ստորև ներկայացված են այդ գործողությունները:

Ա. Շրջակա միջավայրի վիճակը Երևանում

- ▶ օդի որակի քաղաքականության և մեթոդաբանության, ինչպես նաև մշտադիտարկման համակարգի բարելավում
- ▶ «Կանաչ քաղաքի իրազեկման կենտրոն»-ի հիմնում

Բ. Տրանսպորտ

- ▶ ավտոբուսների նոր ցանցի մոդելի ներդնում և հասարակական տրանսպորտի արդիականացում՝ էլեկտրականությամբ աշխատող միջոցների կիրառմամբ

- ▶ ճանապարհային ենթակառուցվածքների զարգացում
- ▶ մինչև 2020թ. վերջը՝ շարժակազմում 10 էլեկտրամոբիլի ներդնում:

Գ. Էներգամատակարարում

- ▶ համայնքային կառույցներում էներգետիկ կառավարման ներդնում և համայնքային էներգետիկայի կառավարիչների համար կարողությունների զարգացման իրականացում
- ▶ հանրային շենքերինընդհանուր լուսավորության համակարգերում էներգաարդյունավետ լուսատուների օգտագործում
- ▶ բակային տարածքների և բազմաբնակարան շենքերի մուտքերի արտաքին լուսավորության սարքերի համար արևային ՖՎ վահանակների օգտագործում:

Դ. Արդյունաբերություն

- ▶ համայնքային-մասնավոր հատվածի երկխոսության հարթակի ստեղծումը և կանաչ բիզնեսի զարգացման գործողությունների ծրագրի մշակումը
- ▶ «Կանաչ» բիզնեսին ցուցաբերվող օժանդակության ներառումը պետգնումների ընթացակարգեր
- ▶ արդյունաբերության ոլորտի էներգաառույթիների շուրջ կամավոր համաձայնությունների ձեռքբերումը՝ ընկերություններին շահագրգռելու նպատակով (օրինակ՝ փոքր դրամաշնորհների միջոցով):

Ե. Թափոնների կառավարում

- ▶ քաղաքային կոշտ թափոնների նոր սանիտարական աղբավայրի կառուցում
- ▶ Նուբարաշենի և Աջափնյակի գոյություն ունեցող աղբավայրերի փակում:

Զ. Ջուր

- ▶ Ջրամատակարար ընկերության կողմից ջրաչափերի տեղադրման մեկնարկ
- ▶ Արտահոսքերի կրճատման գործողությունների ծրագրի կազմում
- ▶ Կոնցեսիոն պայմանագիր ՀՀ էներգետիկ ենթակառուցվածքների և բնական պաշարների նախարարության և ջրամատակարար ընկերության միջև
- ▶ Ջրամատակարարման համակարգի ամենամեծ հոսակորուստներ ունեցող հատվածների նորոգում և վերականգնում
- ▶ Կոյուղու և անձրևաջրերի ջրատարների միացման հատվածների վերանորոգում:

Է. Հողօգտագործում

- ▶ ընտրված հանրային շենքերում կամ նրանց մերձակայքում կանաչ տրանսպորտի ենթակառուցվածքների ներդնում
- ▶ նոր շենքերում կանաչ տրանսպորտի ենթակառուցվածքների ներդնում և խոշոր վերանորոգումների համար կանոնների մշակում
- ▶ Երևանի բուսավերականգնման համար երկարաժամկետ կառուցապատման ծրագրի մշակում և իրականացում
- ▶ անտառների և կանաչ տարածքների վերականգնում
- ▶ Երևանի աղտոտված տարածքների հնարավորինս մանրամասն գույքագրում:

3. Երևանի քաղաքապետարանը ի՞նչ միջնաժամկետ և երկարաժամկետ միջոցառումներ է նախատեսում իրականացնել մինչև 2030թ-ը Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրով սահմանված տեսլականին հասնելու համար:

4. Ի՞նչ դժվարություններ և խոչընդոտներ են ի հայտ եկել կարճաժամկետ գործողությունների իրականացման փուլում:
5. Երևանի համար մշակված այս ծրագիրը ՎՁԵԲ-ի «Կանաչ քաղաքներ» մոտեցման առաջին կիրառությունն է: Խնդրում ենք նշել, թե արդյոք այլ քաղաքներ օգտվել են Երևանի փորձից նման ծրագիր իրականացնելու հարցում:
6. Իրականացված միջոցառումների արդյունքում 2017-2022թթ. ինչքա՞ն էլեկտրաէներգիայի խնայողություն է ապահովվել Երևան քաղաքում և ինչքա՞ն՞ վ են կրճատվել մթնոլորտային օդ արտանետվող ջերմոցային գազերը, որքա՞նտ՞ վ է նվազել մթնոլորտային օդի աղտոտվածության աստիճանը, Ծրագիրն ինչքա՞նտ՞ վ է նպաստել ջրային ռեսուրսների աղտոտվածության կրճատմանը, քանի՞ հեկտար կանաչ տարածք է հիմնվել, ե՞րբ է նախատեսվում Նուբարաշենի և Աջափնյակի գոյություն ունեցող աղբավայրերի վերջնական փակումը և նոր աղբավայրի շահագործման մեկնարկը, քանի տոկոսով է նորացվել Երևանի ավտոշարժակազմը:

Հարգանքով՝
Ինգա Զարաֆյան՝

«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ի նախագահ,
կենսաբանական գիտությունների թեկնածու

14.12.2022թ.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆ

ԼՐԱՏՎՈՒԹՅԱՆ ՎԱՐՉՈՒԹՅՈՒՆ

ՀՀ, 0015, ք. Երևան, Արգիշտի 1

հեռ. +(374 11) 514-240

№ Հ/866
22-12-2022

«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ի նախագահ, կենսաբանական գիտությունների թեկնածու Ինգա Չարաֆյանին

Հարգելի տիկին Չարաֆյան,

ի պատասխան Ձեր հարցման՝ տեղեկացնում ենք, որ աշխատակազմի բնապահպանության վարչությունը կանաչապատ տարածքների բարելավման և ընդլայնման, մթնոլորտային օդի աղտոտման նվազեցման նպատակով ներկայումս իրականացնում է կանաչապատման լայնածավալ աշխատանքներ, առաջնահերթությունը տալով առավել խոցելի տարածքների կանաչապատմանը: Հաշվի առնելով Երևան քաղաքի բնակլիմայական պայմանները՝ կանաչապատվող տարածքներում տնկվում են կայուն, արժեքավոր, գեղազարդ և մշտադալար ծառատեսակներ, որոնք զազի, փոշու, ծխի և այլ աղտոտիչների նկատմամբ ավելի կայուն են:

Ընդլայնվում և բարելավվում են քաղաքի բուֆերային կանաչ տարածքները (Ծիծեռնակաբերդի 8,5 հա համայնքային տարածք, Սարալանջի շուրջ 12 հա տարածք, Փարոսի բլուրը): 2023 թվականից աշխատակազմի բնապահպանության վարչությունը և «Կանաչապատում և շրջակա միջավայրի պահպանություն» ՀՈԱԿ-ը նախատեսում են իրականացնել բարեփոխումներ Երևան քաղաքի փողոցային տնկարկներում ծերացած և վնասատուներով վարակված ցածրարժեք ծառերի փոխարինում գեղազարդ, եկոլոգիապես կայուն ծառատեսակներով, որոնք կբարելավեն Երևան քաղաքի կանաչ տարածքների սանիտարահիգիենիկ և միկրոկլիմայական պայմանները:

Նշեմ նաև, որ մթնոլորտային օդի և հողերի որակի վատթարացման, ջրային ռեսուրսների աղտոտման, տրանսպորտային միջոցների ավելացման գործոնների ազդեցությամբ պայմանավորված ածխաթթու գազի նվազեցման նպատակով Երևանի քաղաքապետարանն իրականացնում է օդի աղտոտման առկա աղբյուրների պարբերական մշտադիտարկում օրենսդրությամբ սահմանված կարգով պարտադրելով տնտեսվարող սուբյեկտներին ապահովել օդի աղտոտման նվազեցման սահմանված միջոցառումները (օրինակ՝ ապահովել շինարարական հրապարակների պատշաճ կահավորումը, սանիտարական մաքրումը, շինարարական հրապարակից դուրս եկող մեքենաների անվադողների լվացումը՝ կանխելու դրանց կողմից փողոցների աղտոտումը):

Միաժամանակ տեղեկացնում եմ, որ մայրաքաղաքի երթևեկությունը տրանսպորտային հոսքերից

բեռնաթափելու նպատակով քաղաքապետարանը Երևանը շրջանցող ճանապարհների կառուցման մի շարք ծրագրեր է իրականացնում: Միաժամանակ, նոր տրանսպորտային ցանցի ներդնման և բարեփոխման շրջանակներում ձեռք բերվող նոր ավտոբուսները աշխատում են հեղուկ գազով՝ նվազեցնելով շրջակա միջավայրին հասցված վնասը, ինչպես նաև ավելացվում են էլեկտրական հասարակական տրանսպորտային միջոցները, ստեղծվում են էլեկտրական տրանսպորտային միջոցների լիցքավորման ենթակառուցվածքները:

«Երևանի կայուն քաղաքային տրանսպորտի ներդնում» ծրագրի շրջանակներում Ասիական Չարգացման Բանկի Հայաստանում մշտական առաքելության կողմից Երևանի քաղաքապետարանին են տրամադրվել օդի որակի մոնիթորինգի սենսորներ: Հետազոտությունը միտված է երթևեկության աղտոտիչների ուսումնասիրությանը, քաղաքային նոր տրանսպորտային ցանցի ներդնմամբ պայմանավորված օդի որակի փոփոխությունների բացահայտմանը: Օդի որակի մոնիթորինգի սենսորների տեղադրման հասցեները գտնվում են տրանսպորտի նոր երթուղիների վրա:

Օդի որակի մոնիթորինգի սենսորները աշխատակազմի բնապահպանության վարչության կողմից տեղադրվել են Երևան քաղաքում թվով 5 հասցեներում և իրականացնում են օդում ազոտի երկօքսիդի (NO₂) և փոշու (PM_{2.5} և PM₁₀) քանակությունների չափումներ: Սրանք համարվում են երթևեկության հիմնական աղտոտիչներ և տրանսպորտային համակարգում վառելիքի տեսակի (գազ, դիզել կամ բենզին) փոփոխության հետ մեկտեղ օդում դրանց քանակը էապես փոփոխվում է: Սենսորները սնվում են արևային վահանակների միջոցով և տեղեկատվությունը փոխանցվում է ավտոմատ եղանակով (յուրաքանչյուր 10 րոպե մեկ), որն արտացոլվում է օնլայն հարթակի վրա: Մեր դիտարկումները ցույց են տալիս, որ օդի որակի ցուցանիշները գտնվում են լավ կամ բավարար միջակայքում:

Քաղաքային տրանսպորտի ոլորտում իրականացված գործողությունների վերաբերյալ.

Երևան քաղաքի հանրային տրանսպորտի նոր երթուղային ցանցի ներդնման գործընթացի շրջանակներում ձեռք է բերվել 211 հատ նոր, միջին դասի չինական «ԺՈՒԳ ԹՈՒԳ» մակնիշի ավտոբուսներ, որոնք աշխատում են բնական սեղմած գազով:

Բոլոր

211 ավտոբուսները ներկայումս շահագործվում են Երևանի ներհամայնքային կանոնավոր ուղևորափոխադրումների է «Գազել» մակնիշի հին միկրոավտոբուսներին:

Առաջիկայում մայրաքաղաք Կենտրոնի վերը նշված, «ԺՈՒԳ ԹՈՒԳ» մակնիշի ևս 150 ավտոբուս, «ՄԱՆ» մակնիշի մեծ դասի (12 մետր երկայությամբ), բնական սեղմած գազով աշխատող 87 հատ նոր ավտոբուս, ինչպես նաև 30 հատ նոր տրոլեյբուս, ինչը հնարավորություն կտա զգալիորեն թարմացնել հասակական տրանսպորտի պարկը և 45 տոկոսով:

Վարչական շրջանների վերաբերյալ հայտնում ենք հետևյալը.

Մալաթիա-Մեքաստիա վարչական շրջանի բակային տարածքների բարեկարգման աշխատանքներ իրականացնելիս տեղադրվում են լեդ լուսատուներ: Վարչական շրջանի մի շարք բազմաբնակարան տների բակային տարածքներում տեղադրվում են լեդ լուսատուներ:

Աջափնյակ վարչական շրջանում վարչական շենքի լուսավորության համակարգում, տեղադրվել են էներգաարդյունաւ 6 բազմաբնակարան շենքերի բակային տարածքների, մուտքերի և վերելակների էլեկտրասնուցումը միացվել է արևայ

Էրեբունի վարչական շրջանի վարչական շենքի լուսավորության համակարգում տեղադրվել են էներգաարդյունավետ 1 /հարակից շենքեր/ կառուցվել է ջրագծի նոր մագիստրալ: Խ.Դոնի փող. հ.19 շենք՝ նոր կոյուղագծի կառուցում:

Նուբարաշեն վարչական շրջանի Նուբարաշեն
1/2 բազմաբնակարան շենքի տանիքում տեղադրվել են արևային Ֆ4 վահանակներ:

Տ-րդ փ. հ.

Շենգավիթ վարչական շրջանի ղեկավարի աշխատակազմի վարչական շենքի աշխատասենյակների լամպերը փոխար

Վարչական շրջանի բակային տարածքների բարեկարգման աշխատանքների իրականացման ժամանակ բակերում տ

Մի շարք բազմաբնակարան շենքերի տանիքներին տեղադրվել են ֆոտովոլտային վահանակներ ներշնչային և բակա
Ն. Շենգավիթ և Նորագավիթ թաղամասերի կոյուղի չունեցող փողոցներում կառուցվել են կոյուղագծեր, ֆրոնզե փողո

Անտառների և կանաչ տարածքների վերականգնման նպատակով կատարվում են խորքային հորի կառուցման աշխա

2017-2022թթ. ընթացքում իրականացված միջոցառումների արդյունքում հիմնվել է 1 հատ կանաչ տարածք:

Աշխատակազմի Չարգացման և Ներդրումային ծրագրերի վարչության կողմից տեղեկացնում են հետևյալը.

Երևանի քաղաքապետարանը 2021թ-ից գործնական հարթություն է տեղափոխել Երևան համայնքում էներգետիկ կառավարման համակարգ (այսուհետ՝ Համակարգ) ներդնելու աշխատանքները: 2021թ. փետրվարի 26-ին Երևան համայնքի և ՄԱԿ-ի Չարգացման ծրագրերի հայաստանյան գրասենյակի միջև ստորագրվել է մտադրությունների մասին հուշագիր, որի շրջանակներում կողմերը, որպես ընդհանուր նպատակ, ընդունել են Համակարգի կայացման անհրաժեշտությունը Երևան համայնքում:

Երևանի քաղաքապետը 2022թ. ապրիլի 5-ին ընդունել է «Երևան համայնքի էներգետիկ կառավարումը համակարգող աշխատանքային խումբ ստեղծելու, խմբի կազմն ու աշխատակարգը հաստատելու և էներգետիկ կառավարչի պարտականություններն իրականացնելու մասին» N 1266-Ա որոշումը (այսուհետ՝ Որոշում): Համաձայն Որոշման՝ Համակարգի ներդրման աշխատանքները համակարգելու նպատակով ստեղծվել է աշխատանքային խումբ (այսուհետ՝ Համակարգող խումբ)՝ Երևանի քաղաքապետի առաջին տեղակալի ղեկավարությամբ, նշանակվել է էներգետիկ կառավարիչ, ձևավորվել են անհրաժեշտ իրավական և աշխատանքային կառուցակարգերը և տրվել համապատասխան հանձնարարականներ:

Համակարգող խմբի 1-ին նիստով հաստատվել են Երևան համայնքի ենթակայության շուրջ 320 ընկերությունների/կազմակերպությունների ցանկը, որոնցում մեկնարկել է էներգետիկ կառավարման համակարգի ներդրման գործընթացը: Ցանկում ներառված են համայնքային 161 մանկապարտեզները, 30 առողջապահական հիմնարկներ, 19 գրադարաններ, 26 երաժշտական և արվեստի դպրոցները, 13 մանկապատանեկան և մշակույթային կենտրոնները, 10 թանգարաններն ու թատրոնները, 34 մարզադպրոցները, Երևանի քաղաքապետարանի 2 և 12 վարչական շրջանների վարչական շենքերը և 14 այլ ՓԲԸ-ներ ու ՀՈԱԿ-ներ:

Նշված 320 ընկերություններում/կազմակերպություններում տնօրենների հրամաններով նշանակվել են էներգետիկ պատասխանատուներ, որոնց կարողությունների և հմտությունների զարգացման նպատակով 2022թ. հունիսի 6-ից 10-ը և հոկտոմբերի 31-ից նոյեմբերի 4-ը անցկացվել են վերապատրաստման դասընթացներ:

Երևանի քաղաքապետարանի՝ Արգիշտի 1 հասցեում գտնվող վարչական շենքում 2018-2021թթ. 2300 հատ լյումինեսենտային և 250 հատ շիկացման լամպերը/լուսատուները փոխարինվել են 2550 հատ LED լուսատուներով, Բյուզանդ 1/3 հասցեում՝ 2019-2021թթ. 1000 հատ լյումինեսենտային տեսակի լուսատուները փոխարինվել են 1000 հատ LED լուսատուներով:

2017թ. Երևան քաղաքի պատմության թանգարանի լուսատուներն ամբողջությամբ փոխարինվել է 380 հատ LED լուսատուներով:

Միևնույն ժամանակ պարբերաբար իրականացվում են Երևանի ենթակայության հանրային շենքերի (մանկապարտեզների, մարզադպրոցների, առողջապահական հիմնարկների և այլն) վերակառուցման և հիմնանորոգման աշխատանքների, որի շրջանակներում ներշնչային շիկացման և լյումենիսենտային լուսատուները փոխարինվում են LED լուսատուներով:

«Եվրոպական միությունը Երևանի համար. Արևային համայնք» ծրագիրն իր բովանդակային և սոցիալական ազդեցության մասշտաբներով առաջին և միակն է ինչպես Երևանում, այնպես էլ Եվրոպական միության «Քաղաքապետների դաշնագիր» նախաձեռնության անդամ հանդիսացող մյուս քաղաքների շարքում:

Այս համատեքստում արվել է ամեն ինչ՝ ծրագիրը լավագույնս իրականացնելու և քաղաքի վարկանիշը միջազգային հարթակներում բարձր մակարդակով ներկայացնելու նպատակով:

Ծրագրի ընդհանուր բյուջեն կազմում է 1.250.000 եվրո, որից 250.000 եվրոն համաֆինանսավորվել է Երևանի քաղաքապետարանի կողմից:

Ծրագիրը համահունչ է նաև Երևանի «Կայուն էներգետիկ զարգացման գործողությունների ծրագրի» նպատակներին, քանի որ Ծրագրի իրականացման արդյունքում CO2 արտանետումները կնվազեն տարեկան ավելի քան 453 տոննայով:

Ծրագրի շրջանակում 97 բազմաբնակարան շենքերի բնակիչներ օգտվում են իրենց շենքերի ներշնչային և աստիճանավանդակային հատվածների և բակային տարածքների բարձրորակ լուսավորությունից, ինչպես նաև ունեն այդ տարածքներում էլեկտրաէներգիայի սպառման նվազում մոտ 77%-ով և վերելակների էլեկտրաէներգիայի վճարումների նվազում մոտ 50%-ով:

Տեղադրված արևային կայաններն ու լուսավորության համակարգերը նվիրաբերվել են բնակիչներին:

Շենքերից յուրաքանչյուրի համար ստեղծվել են նպատակային բանկային հաշիվներ, որտեղ կկուտակվեն բնակիչներից գանձված գումարները և Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր ՓԲԸ-ին վաճառված էլեկտրաէներգիայից գոյացած եկամուտը: Իսկ կուտակված գումարը կուղղվի նվիրաբերված համակարգերի սպասարկմանը և բնակիչների որոշմամբ շենքերում էներգախնայողության միջոցառումների իրականացմանը:

Ծրագրի սոցիալական բաղադրիչի շրջանակներում շուրջ 257 անապահով ընտանիքի տրամադրվել են 5-ական լուսադիոդային լամպեր:

Ծրագրի իրականացման արդյունքում նշված շենքերում ակնկալվում է տարեկան կտրվածքով՝

Երևանի քաղաքապետարանի կողմից 2023 թվականի ապրիլի 1-ի դրությամբ:

մոտ 933 ՄՎտ. ժամ էլեկտրաէներգիայի արտադրում արևային կայանների միջոցով

453 տոննա CO₂ գազի արտանետման նվազում

իսկ լուսավորության համակարգի փոխարինման արդյունքում կունենանք 395 ՄՎտ. ժամ էլեկտրաէներգիայի սպառման նվազում:

Շենքերի ընտրությունը կատարելիս հաշվի է առնվել նաև տարածքային համաչափ զարգացման սկզբունքը՝ ընդգրկելով բոլոր վարչական շրջանները:

Ծրագրի իրականացման արդյունքում բազմաբնակարան շենքերի շուրջ 27.000 բնակիչ կապրի ավելի հարմարավետ պայմաններում, իսկ մեր երեխաները կխաղան լուսավոր և անվտանգ բակերում:

Երևանի քաղաքապետարանի Արգիշտի 1 հասցեում գտնվող գլխավոր մասնաշենքի տանիքին տեղադրել են արևային ֆոտովոլտային կայաններ՝ մասնաշենքի էլեկտրական էներգիայի արտադրության և լուսավորությունը ապահովելու համար: Փոխակերպիչների ընդհանուր դրվածքային հզորությունը կազմում է 150 կՎտ, արևային ֆոտովոլտային վահանակների ընդհանուր դրվածքային հզորությունը 156.96կՎտ: Զաղաքապետարանի 2-րդ՝ Բյուզանդ 1/3 հասցեում գտնվող մասնաշենքի տանիքին կտեղադրվեն արևային ֆոտովոլտային կայաններ, որոնց ընդհանուր դրվածքային հզորությունը կկազմի 153.69 կՎտ, իսկ ինվերտորների ընդհանուր դրվածքային հզորությունը՝ 150 կՎտ:

Արգիշտի 1 հասցեում գտնվող շենքի աշխատանքների իրականացման արդյունքում տարեկան CO₂ արտանետումները կկրճատվեն՝ 392,4 տոննա, տարեկան խնայողությունը կկազմի՝ 30 %: Բյուզանդի 1/3 հասցեում գտնվող շենքի աշխատանքների իրականացման արդյունքում տարեկան CO₂ արտանետումները կկրճատվեն՝ 384,3 տոննա, տարեկան խնայողությունը կկազմի՝ 35 %:

Քաղաքի համար կարճաժամկետ և երկարաժամկետ ռազմավարական ծրագրեր ունենալը մեծ կարևորություն է ներկայացնում և կայուն զարգացման հիմքն է հանդիսանում: Վերջին մի քանի տարիների ընթացքում Երևանը զգալի քայլեր է ձեռնարկել կլիմայի փոփոխության ազդեցության մեղմման, էներգաարդյունավետության, վերականգնվող էներգիայի և կլիմայի փոփոխության ազդեցության հարմարվողականության հատուկ միջոցառումների իրականացման ուղղությամբ: Հատկանշական է, որ այս տարի Երևանի զարգացման միամյա ծրագիրը համալրվել է նոր՝ «Կլիմայի փոփոխության ազդեցության մեղմմանն ու հարմարվողականությանն ուղղված ծրագրեր» բաժնով: Այս առումով 2023 թվականին նախատեսվում է շարունակել ակտիվ համագործակցությունը ՄԱԶԾ-ի և Եվրոպական միության հետ՝ կյանքի կոչելու մի շարք կարևոր ծրագրեր, որոնք ուղղված են Երևանի քաղաքային ենթակառուցվածքների էներգաարդյունավետության բարելավման և շրջակա միջավայրի պահպանության երկարաժամկետ ռազմավարության իրականացմանը: Շարունակական կլիմայի վերականգնվող էներգիայի աղբյուրների կիրառման, հասարակական շենքերի ջերմամեկուսացման, էներգաարդյունավետության մակարդակի բարձրացման, տրանսպորտային համակարգի արդիականացման և խելացի լուծումների կիրառման ուղղությամբ իրականացվող աշխատանքները՝ նպատակ ունենալով նվազեցնելու CO₂ արտանետումները:

Այս պահին ընթացքում է Երևանի կլիմայի փոփոխության հարմարվողականության ռազմավարական ծրագրի մշակման գործընթացը:

«Երևան 2.0. Դեպի ավելի ընդգրկում ու կանաչ վերականգնում» ծրագրի շրջանակում «Դոնաթ» նորարարական տնտեսական մոդելի տեղայնացմանն ուղղված աշխատանքների հիման վրա ստեղծվել է Երևան քաղաքի զարգացման դիմանկարը (Selfie City), Մալաթիա-Սեբաստիա վարչական շրջանի Բ-2 թաղամասում գտնվող այգում կառուցվել է բացօթյա դասարան:

Աշխատակազմի Չարգացման և Ներդրումային ծրագրերի վարչությունն իր փորձով և ինստիտուցիոնալ գիտելիքներով օժանդակել և տրամադրել է մեթոդական աջակցություն Հայաստանի այլ համայնքներին՝ մշակելու իրենց քաղաքի գործողությունների ծրագրերը:

Աշխատակազմի կոմունալ տնտեսության վարչությունից տեղեկացնում են.

2017 թվականի հունվարի 1-ից մեկնարկել է ջրամատակարարման և ջրահեռացման համակարգերի ծառայությունների մատուցման Վարձակալության Նոր պայմանագիր, որի կողմերն են հանդիսանում Ջրային կոմիտեն՝ որպես Վարձատու և «Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ-ն՝ որպես Վարձակալ: Ջրամատակարարման/ջրահեռացման վերաբերվող հարցերը գտնվում է Ջրային կոմիտեի և «Վեոլիա Ջուր» ՓԲԸ-ի պատասխանատվության ներքո:

Այնուամենայնիվ, խնդրի կարևորությունից ելնելով, Երևանի քաղաքապետարանի աշխատակազմի կոմունալ տնտեսության վարչության ծրագրերով մայրաքաղաքի մի շարք հասցեներում իրականացվել են ջրամատակարարման, ջրահեռացման և հեղեղատար համակարգերի կառուցման/վերակառուցման աշխատանքներ:

Աղյուսակը կցվում է:

Միաժամանակ տեղեկացնում ենք, որ պարբերաբար իրականացվում են Երևանի աղտոտված տարածքների գույքագրման աշխատանքներ և միջոցներ են ձեռնարկվում վերջիններիս առաջացումը կանխելու և վերացնելու ուղղությամբ:

**ԵՐԵՎԱՆՔԻ 2020-2022 ԹՎԱԿԱՆՆԵՐԻ ԲՅՈՒՋԵԻ ՄԻՋՈՑՆԵՐՈՎ ԵՐԵՎԱՆՔԻ ՔԱՂԱՔՈՒՄ
ԽՄԵԼՈՒ ԶՐԱԳԾԵՐԻ ՆԵՐՔԻՆ ՑԱՆՑԵՐԻ ԵՎ ԿՈՅՈՒՂԱԳԾԵՐԻ,
ՀԵՂԵՂԱՏԱՐԵՐԻ ԿԱՌՈՒՑՄԱՆ/ՎԵՐԱԿԱՌՈՒՑՄԱՆ
ԱՇԽԱՏԱՆՔՆԵՐԻ ՄԱՍԻՆ**

2020թ

	Հասցե	Խմելու ջրագծերի ներքին ցանցերի, կոյուղատար համակարգեր /գծմ/	Աշխատանքների վերաբերյալ տեղեկատվություն	Ծրագիրը իրականացնող ստորաբաժանում	Շահառուներ (մոտավոր)
1	Արաբկիր 33-րդ փողոց /կոյուղագիծ/	326	վերակառուցում		80 տնատիրություն
2	Արաբկիր 35-րդ փողոց /կոյուղագիծ/	253	վերակառուցում		
3	Արաբկիր 37-րդ փողոց /կոյուղագիծ/	187	վերակառուցում		
4	Ավան, Հ.54 մանկապարտեզ /կոյուղագիծ/	351	վերակառուցում		Հ.54 մանկապարտեզ
5	Հ.Քոչարի 1-ին նրբ. /կոյուղագիծ/	216	կառուցում		10 տնատիրություն
6	Բ.Մուրադյան փող. հ.3 շենք /կոյուղագիծ/	160	վերակառուցում		120 բնակարան
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2141			90-տնատիրություն 120- բնակարան 1 - մանկապարտեզ

	Հասցե	Խմելու ջրագծերի ներքին ցանցերի, կոյուղափար համակարգեր (գծմ)	Աշխատանքների վերաբերյալ տեղեկագրվածություն	Աշխատանքների գումարը ըստ պայմանագրի (համաձայնագրի)	Շահառուներ (մուտքագր)
1	Էջմիածնի խճուղի /Նորագյուղի կենտրոնի ծախակողմյան հատված/ /կոյուղագիծ/	110	կառուցում / վերակառուցում		30 տնատիրություն
2	Կիլիկիա 3,4 շենքերի արտաքին ցանց /կոյուղագիծ/, և 36 տարածքի ներքին ցանց	169, 132/86	վերակառուցում		120 բնակարան և հ. 8 սպիլեկնիկա
3	Նորագավիթ 13-րդ և 14-րդ փողոցներ /կոյուղագիծ/	968	կառուցում		300 տնատիրություն
4	Դավթաշեն 1-ին թաղ. հ. 10ա շենքից մինչև Տ.Պետրոսյան փող. /կոյուղագիծ/	351	վերակառուցում		220 բնակարան
5	Դավթաշեն 2-րդ թաղ 7շ-ից դեպի 4բ շենք /կոյուղագիծ/	216	վերակառուցում		210 բնակարան
6	Բաղրամյան 3-րդ նրբանցք /ներառյալ՝ մուտքագծեր /կոյուղագիծ/	212	կառուցում / վերակառուցում		10 տնատիրություն + 50 բնակարան
7	Դավթաշեն 4-րդ փողոց /ներառյալ՝ մուտքագծեր/ /կոյուղագիծ/	345	վերակառուցում		150 տնատիրություն
8	Էստոնական փողոց 6 շենքի /կոյուղագիծ/	110	վերակառուցում		140 բնակարան
9	Նուբարաշեն Դ թաղամաս 11-րդ փողոցի վերջնամասի /կոյուղագիծ/	112	վերակառուցում		50 տնատիրություն
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	2592 / 218 (Ներքին ցանց)	կառուցում / վերակառուցում		540- տնատիրություն 740- բնակարան 1 - սթիկլիկա

	Հասցե	Խմելու ջրագծերի ենթին ցանցերի, կոյուղատար համակարգեր /գծմ/	Շահառուներ (մուտավոր)	Աշխատանքների գումարը ըստ նախագծի ՀՀ ԴՐԱՄ	Աշխատանքների գումարը ըստ պայմանագրի /համաձայնագրի/ ՀՀ ԴՐԱՄ
1	Աջափնյակ վարչական շրջանի Հավոթյանց փողոցից Խ. Խաչատրյան 2-րդ նրբ. կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ	264	50 տնատիրություն		
2	Աջափնյակ վարչական շրջանի 16 թաղ. 23-26 շենքերի կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ	219	7 շենք՝ 840 բնակարան		
3	Մալաթիա-Սեբաստիա վարչական շրջանի Ծերենցի 2-րդ նրբ. 19-27 տների կոյուղագծի կառուցման աշխատանքներ	355	30 տնատիրություն		
4	Մալաթիա-Սեբաստիա վարչական շրջանի Ցիվանու փող. 20-54 առանձնատների կոյուղագծի կառուցման աշխատանքներ	512	35 տնատիրություն		
5	Ծեղապղիք վարչական շրջանի Ֆրունզե փողոցի /սեփական առանձնատներ/ կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ	325	30 տնատիրություն		
6	Կենտրոն վարչական շրջանի Իսահակյան 38 շենքի կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ	226	75 բնակարան + 10 հասարակական		
7	Կենտրոն վարչական շրջանի Բուզանդի 1/3 շենքի կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ	18	Երևանի քաղաքապետարան		
8	Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանի Լեփսիուհի փողոց հի27,37,39 կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ	600	10 շենք՝ 120 բնակարան + 10 տնատիրություն		
9	Էրեբունի վարչական շրջանի Նոր Արեշի 33-րդ փողոցի կոյուղագծի կառուցման աշխատանքներ	239	25 տնատիրություն		

10	Էրեբունի վարչական շրջանի Նոր Արեշի 22-րդ փողոցի /ծնողատուն/ հեղեղատարի կառուցման աշխատանքներ	570	Հիվանդանոց + 60 տնատիրություն		
11	Նոր Երբ վարչական շրջանի Բաղյան, Գյուրջյան, Քոչարյան փողոցների հեղեղատարի կառուցման աշխատանքներ	590	9 շենք՝ 360 բնակարան + Հիվանդանոց		
12	Էրեբունի վարչական շրջանի Բուռնազյան փողոց հ.1 շենքի կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ	60	20 տնատիրություն		
13	Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանի Մ. Ավետիսյան 4-րդ փողոցի /1-13 տներ/ և Լեփսիուհի փողոցի /2-4 տներ/ կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ		15 տնատիրություն		
14	Աջափնյակ վարչական շրջանի Բաշինջաղյան 1-ին նրբանցք կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ	330	55 տնատիրություն + Դպրոց		
15	Արաբկիր վարչական շրջանի Փափազյան փողոց հ. 22 շենքի կոյուղագծի վերակառուցման աշխատանքներ	164	140 բնակարան		
16	Քանաքեռ-Զեյթուն վարչական շրջանի Մարկավազի փողոցի կոյուղագծի կառուցման աշխատանքներ	380	40 տնատիրություն		
17	Նոր-Մարաշ վարչական շրջանի /Նոր Երբից դեպի Նորքի 1-ին նրբ. Կապուղի/ կոյուղատար համակարգի կառուցում	520	60 տնատիրություն		
18	Նոր-Մարաշ վարչական շրջանի / Ալեգզործական փողոցից դեպի Նորքի 1-ին փողոց / կոյուղատար համակարգի վերակառուցում	480	80 տնատիրություն		
19	Ավանեսով 3-րդ նրբ. /հ. 160 դպրոց/ /հեղեղատար/	350	Դպրոց + 50 բնակարան		
	ԸՆԴԱՄԵՆԸ	6202	Երևանի քաղաքապետարան 2-րդ մ/շ 500- տնատիրություն 1585- բնակարան 2 - Հիվանդանոց 2-Դպրոց 10- հասարակական		

“Ecolur” Informational NGO Address: Hanrapetutyun 49/2 Yerevan, Armenia E-mail: ecolurpressclub@gmail.com Web site: www.ecolur.org Tel. (37491) 92 12 64 mob.		«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ Հասցե՝ Հանրապետության 49/2, Երևան, Հայաստան Էլ. հասցե՝ ecolurpressclub@gmail.com Էլ. կայք՝ www.ecolur.org Բջջ. (+37491) 92 12 64
---	--	--

«Հայկական էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի
գլխավոր տնօրեն պարոն Կարեն Հարությունյանին

ՀԱՐՑՈՒՄ

Հարգելի պարոն Հարությունյան,

«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ն իրականացնում է «Եղիր տեղեկացված Երևանում և Գյումրիում Կանաչ քաղաքների պլանների և ծրագրերի մասին» ծրագիրը, որի նպատակն է լայն հասարակությանն իրազեկել Երևանում և Գյումրիում իրականացվող Կանաչ քաղաքների պլանների և ծրագրերի մասին:

«Հայկական էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ն իրականացնում է «Կանաչ քաղաքների շրջանակ 2(GrCF2 W2) – «ՀԷՑ» Ներդրումային Ծրագիր»-ը: Ըստ Ծրագրի նկարագրության այն իրենից ներկայացնում է 2017 թվականին կնքված՝ 80 միլիոն ԱՄՆ դոլար գումարի չափով ծրագրի (OpID 48957) երկարացում՝ «Հայաստանի էլեկտրական ցանցեր» ՓԲԸ-ի 10-ամյա (2016-2027թթ.) ներդրումային ծրագրի 1-ին փուլի իրականացման համար, որն ուղղված է Հայաստանում էլեկտրաէներգիայի բաշխման ենթակառուցվածքի արդիականացմանը: Այն ՀԷՑ-ին հնարավորություն կընձեռի իրականացնել ներդրումային ծրագրի 2-րդ փուլի («Ծրագիր») 2021-2022թթ-ի կապիտալ ներդրումները, որոնք, ի թիվս այլ ոլորտների, ուղղված կլինեն նաև Հայաստանի երկու խոշոր քաղաքներին՝ Երևանին և Գյումրիին: Ծրագիրը Հայաստանում Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի ներգրավվածության երկարացումն է՝ ՎԶԵԲ-ի «Կանաչ քաղաքներ» ծրագրի միջոցով: «ՀԷՑ»-ի ներդրումային ծրագիրն ուղղված է «Կանաչ քաղաքների գործողությունների պլաններում» (GCAP) սահմանված առաջնահերթություններին և մշակվել է երկու քաղաքների քաղաքապետարանների հետ սերտորեն խորհրդակցելով և հաշվի առնելով «Կանաչ քաղաքների գործողությունների պլանները», որոնք ընկած են երկու քաղաքների նկատառումների հիմքում:

«Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ խնդրում ենք տեղեկացնել.

- Այս Ծրագրի շրջանակներում ի՞նչ կապիտալ ներդրումներ է կատարել կամ կատարելու ՀԷՑ-ը:
- Ի՞նչ միջոցառումներ են նախատեսված «Կանաչ քաղաքների շրջանակ 2(GrCF2 W2) – «ՀԷՑ» Ներդրումային Ծրագրով», որոնք ուղղված են Երևանի և Գյումրիի «Կանաչ քաղաքների գործողությունների պլաններում» սահմանված առաջնահերթություններին, դրանցից որո՞նք են իրականացվել, որո՞նք՝ ոչ և ի՞նչ պատճառներով:
- Արդյո՞ք հաշվարկվել է, թե ինչքան էլեկտրաէներգիայի խնայողություն է ապահովվել Երևան և Գյումրի քաղաքներում իրականացված միջոցառումների արդյունքում և ինչքանով են կրճատվել մթնոլորտային օդ արտանետվող ջերմոցային գազերը:
- Որքա՞ն գումար է ծախսվել այդ միջոցառումների իրականացման համար:

10.01.2023թ.

Ինգա Զարաֆյան՝

«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ի նախագահ,

Կենսաբանական գիտությունների թեկնածու

ՀԱՅԱՍՏԱՆԻ ԷՆԵՐԳԵՏԻԿԱԿԱՆ ՑԱՆՁԵՐ

ԳԼԽԱԿՈՐ ՏՆՕՐԵՆ

ԶԳ, ք. Երևան, 0047, Ա. Արմենակյան 127, հեռ.՝ +374 (10) 65 00 86

№ 08-ՊԻ-05/24
«17» 01 2023
Ձեր _____

«ԷկոԼոյր» տեղեկատվական ՀԿ
նախագահ Ինգա Ջարաֆյանին

Հարգելի Ինգա Ջարաֆյան,

Ընկերությունը գոհունակությամբ է վերաբերվում Ձեր կողմից իրականացվող «Եղիր տեղեկացված Երևանում և Գյումրիում Կանաչ քաղաքների պլանների և ծրագրերի մասին» ծրագրին, որի նպատակն է լայն հասարակությանն իրազեկել Երևանում և Գյումրիում իրականացվող Կանաչ քաղաքների պլանների և ծրագրերի մասին:

Ընկերությունը 2016-2027 թվականների համար պլանավորել և իրականացնում է լայնածավալ (347 մլրդ դրամ) ներդրումային ծրագիր: Ծրագրի շրջանակում ի թիվս այլ նպատակների առկա են աշխատանքներ, որոնք միտված են էլեկտրական էներգիայի տեխնոլոգիական կորուստների կրճատմանը: Դրանցից առավել խոշորներն են՝

- ✓ էլեկտրաէներգիայի ավտոմատ հաշվառման համակարգի ներդրման,
- ✓ 6(10) կՎ լարման ցանցերում տրանսֆորմատորների փոխարինման ծրագիրը:

Նշված աշխատանքներն պլանավորելիս Ընկերությունը խնդիր չի ունեցել տարանջատել դրանք ըստ Երևանի կամ Գյումրու: Դրանք պլանավորվել են Ընկերության սպասարկման ողջ տարածքի համար՝ ըստ առավել խնդրահարույցների: Արդյունքում բաշխիչ ցանցում էլեկտրական էներգիայի տեխնոլոգիական կորուստների սահմանված 11.03% ցուցանիշը նվազել է դառնալով 6.5% (2016թ.-ից 2022թ.): Բաշխման ցանցում կորուստների կրճատումը կազմել է շուրջ 1.6 մլրդ կՎտ.ժ, իսկ արդյունքում մթնոլորտ ջերմային զազերի արտանետման կրճատումը կազմել է շուրջ 684 հազ տոնա:

Կից աղյուսակում ներկայացնում ենք Ընկերության կողմից 2016-2027թթ. ընթացքում նշված ենթաուղղությունների մասին տեղեկատվությունը:

Աղբիւր՝ 1 (մեկ) էջ:

Կ.Հարությունյան

Կառու.՝ Ցու. Գալիլիենկո
Հեռ. 010 59 13 30

Տեղեկատվություն

Էլեկտրական էներգիայի տեխնոլոգիական կորուստների կրճատմանը միտված, Ընկերության կողմից 2016-2027 թվականների ընթացքում իրականացված և իրականացվելիք ծրագրերի վերաբերյալ

հազ. դրամ առանց ԱԱՀ

	Ենթաուղղություններ	2016-2022	2023-2027
1	Էլեկտրաէներգիայի ավտոմատ հաշվառման համակարգի ներդրում	63 799 962	38 622 000
2	6(10) կՎ. լարման ցանցերում տրանսֆորմատորների փոխարինում	5 548 306	222 000

“Ecolur” Informational NGO Address: 49/2 Hanrapetutyany, Yerevan, Armenia E-mail: ecolurpressclub@gmail.com Web site: www.ecolur.org Tel. (37491) 92 12 64 mob.		«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ Հասցե՝ Հանրապետության 49/2, Երևան, Հայաստան Էլ. հասցե՝ ecolurpressclub@gmail.com Էլ. կայք՝ www.ecolur.org Բջջ.՝ (+37491) 92 12 64
---	---	---

Երևանի քաղաքապետ
պարոն Հրաչյա Սարգսյանին

ՀԱՐՑՈՒՄ

Հարգելի պարոն Սարգսյան,

Հիմք ընդունելով Երևան քաղաքի ավագանու 2014 թվականի սեպտեմբերի 9-ի N204-Ս որոշումը, դրա հիման վրա Երևանի քաղաքապետի կողմից 2014 թվականի նոյեմբերի 25-ին ստորագրված Եվրոպական միության «Քաղաքապետերի դաշնագիր» նախաձեռնությանն անդամագրվելու վերաբերյալ փաստաթուղթը՝ Երևան քաղաքի ավագանին 2016թ. հունիսի 24-ին N 558-Ն որոշմամբ հաստատել է Երևան քաղաքի «Կայուն էներգետիկ զարգացման գործողությունների ծրագիրը»: Ծրագրի համաձայն՝ մինչև 2020թ. քաղաքային կենցաղային կոշտ թափոնների կառավարման ոլորտում էներգախնայողությունը պետք է կազմեր 7,000 ՄՎտժ/տարի, CO₂ արտանետումների կրճատումը՝ 44,644 տոննա կամ 18%: Նուբարաշենի քաղաքային կոշտ կենցաղային թափոնների աղբավայրից նախատեսված էր մեթանի կորզում և էլեկտրաէներգիայի արտադրություն: Այս կապակցությամբ «Կայուն էներգետիկ զարգացման գործողությունների ծրագրում նշված է. «2009թ. մարտի 10-ին Երևանի քաղաքապետարանը ճապոնական «Շիմիձու» կորպորացիայի հետ, Կիոտոյի արձանագրության Մաքուր զարգացման մեխանիզմի ներքո կնքեց համաձայնագիր՝ Նուբարաշենի թափոնակուտակիչում կենսազազի հավաքման և այրման ծրագրի վերաբերյալ, որը կնպաստի աղբավայրում ջերմոցային գազերի արտանետումների կրճատմանը, ինչպես նաև շրջակա միջավայրի և սանիտարահիգիենիկ պայմանների բարելավմանը: Նուբարաշենի գործող թափոնակուտակիչում՝ մոտ 8 հա տարածքում, փորված հորատանցքերով և հորիզոնական գազամուղերով, միոցների միջոցով մեթան գազը մղվում է կենտրոնական ուղղահայաց խողովակ (ջահ) և այրվում: Ծրագրի իրականացման տևողությունը 16 տարի է: Պայմանագրի գործողության ժամանակահատվածում՝ մինչև 2023թ., ըստ հաշվարկների, պետք է իրականացվի 512 հազար տոննա CO₂ գազին համարժեք արտանետումների սերտիֆիկացված կրճատում:... Նուբարաշենի մեթանի կորզման ընդլայնված ծրագրի ակնկալվող տարեկան արտադրանքը

գնահատել որպես մոտ 44,644 տ CO₂ համարժեք ջերմոցային գազի արտանետման կանխարգելում և մոտ 7.0 մլն կՎտժ էլեկտրական էներգիայի արտադրություն՝ սկսած 2019թ. »:

Երևանի կանաչ գործողությունների ծրագրում կարճաժամկետ գործողությունների թվում նշված է «ՔԿԿԹ-ների համար նոր սանիտարական աղբավայրի կառուցում, ինչպես նաև շահագործում (ՊՄԳ նախագիծ), Նուբարաշենի և Աջափնյակի գոյություն ունեցող աղբավայրերի փակում և բարելավում» գործողությունը, որի ժամկետ էր սահմանված 2018-2020թթ., շարունակվող մինչև 2030թ.: Այս ծրագրի իրականացման համար Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկը տրամադրել է 8 միլիոն եվրոյի վարկ, Եվրոպական ներդրումային բանկը տրամադրել է 8 միլիոն եվրոյի վարկ, Եվրոպական միությունը՝ 8 միլիոն եվրոյի դրամաշնորհ, Շրջակա միջավայրի գործընկերության հիմնադրամը (E5P)՝ 2 միլիոն եվրոյի դրամաշնորհ:

Երևանի կանաչ գործողությունների ծրագրով կարճաժամկետ գործողություններից է նաև «Դիտարկել հանրային-մասնավոր գործակցության շրջանակներում ԿԿԹ տեսակավորման և վերամշակման գործարանի կառուցման հնարավորություն» միջոցառումը, ժամկետը նշված է 2018-2020թթ., հետաձգման հնարավորությամբ, ինչպես նաև «Երևանի համար Թափոնների կառավարման տասնամյա ծրագրի

մշակում» միջոցառումը, ժամկետը նշված է 2018 -2019 թթ.:

«Տեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն՝ խնդրում ենք տեղեկացնել.

- 2023թ. Նուբարաշենի թափոնակուտակիչում կենսագազի հավաքման և այրման ծրագրի ավարտից հետո արդյո՞ք նախատեսվում է Նուբարաշենի աղբավայրում մեթանի այրման շարունակում և ի՞նչ ընկերություն է իրականացնելու այդ աշխատանքը:
- Ինչո՞ւ Նուբարաշենի աղբավայրում չի իրականացվել էլեկտրաէներգիայի արտադրություն: Եվ այս պարագայում Նուբարաշենի աղբավայրում տարեկան որքա՞ն է կազմել էներգախնայողությունը և իրականում որքա՞ն ջերմոցային գազի արտանետում է կրճատվել աղբավայրում 2009-2023թթ. ընթացքում:
- Ի՞նչ փուլում է գտնվում «Երևանի կոշտ թափոնների կառավարման ծրագիրը», որի շրջանակներում նախատեսվում է Նուբարաշենի հարևանությամբ նոր սանիտարական աղբավայրի կառուցումը, Նուբարաշենի աղբավայրի փակումը:
- «Երևանի կոշտ թափոնների կառավարման ծրագրի» իրականացման ժամկետի երկարաձգումն արդյոք որևէ՞ խնդիր առաջացնում է վարկային պարտավորությունների տեսանկյունից:

- Ի՞նչ փուլում են գտնվում Երևանի կանաչ գործողությունների ծրագրով նախատեսվա «Դիտարկել հանրային-մասնավոր գործակցության շրջանակներում ԿԿԹ տեսակավորման և վերամշակման գործարանի կառուցման հնարավորություն» և Երևանի համար Թափոնների կառավարման տասնամյա ծրագրի մշակում» միջոցառումների իրականացման աշխատանքները:

Հարգանքով՝

Ինգա Զարաֆյան՝

«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ի նախագահ,

կենսաբանական գիտությունների թեկնածու

25.01.2023թ.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏ

ՀՀ, 0015, ք. Երևան, Արգիշտիի 1, հեռ.՝ (-374 11) 514 004, էլ. փոստ՝ mayor@yerevan.am

№01/16562-23

«ԷԿՈԼՈԴ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀԿ-Ի ՆԱԽԱԳԱՀ

ՏԻԿԻՆ ԻՆԳԱ ԶԱՐԱՑՅԱՆԻՆ

Հարգելի տիկին Զարաֆյան,

Ի պատասխան Ձեր 2023 թվականի հունվարի 25-ի գրության հայտնում եմ հետևյալը.

Երևանի քաղաքապետարանի և <<Շիմիձու>> կորպորացիայի միջև 10.03.2009թ.-ին <<Նուբարաշենի աղբավայրում բիոգազի հավաքման աշխատանքների իրականացման մասին>> ՄԶՄ ծրագրի ներքո կնքված համաձայնագիրը, ճապոնական կողմի դիմումի համաձայն, դադարեցվել է՝ ելնելով կողմերի միջև 31.10.2021թ.-ին կնքված համաձայնագրից, և համաձայն Երևանի քաղաքապետի 2022 թվականի հունվարի 26-ի թիվ 271-Ա որոշման Նուբարաշենի կոշտ կենցաղային թափոնների աղբավայրում կենսագազի հավաքման և այրման կայանը անհատույց օգտագործման իրավունքով տրամադրվել է <<Երևանի քաղաքային նոր աղբավայր>> ՓԲ ընկերությանը՝ հետագա շահագործման և պահպանման նպատակով:

Նուբարաշենի աղբավայրում ջերմոցային գազերի կրճատման արդյունքում էլեկտրական էներգիայի արտադրություն չի իրականացվել՝ ելնելով մեթան գազի կորզման իրական և ծրագրի ընթացքում ակնկալվող արդյունքների անհամապատասխանությունից՝ կախված կորզված գազի քանակական և որակական ցուցանիշներից: Հավելեմ նաև, որ 2009-2023թթ. ընկած ժամանակահատվածում ջերմոցային գազերի արտանետումների կրճատման ծավալները (CO2 գազի արտանետումներին համարժեք) կազմել են 176,959 տ:

Նուբարաշենի և Աջափնյակի աղբավայրերի փակման և Նուբարաշենի նոր աղբավայրի կառուցման մրցույթը 2022 թվականի սեպտեմբերի 1-ին չեղյալ է համարվել:

Ներկայումս Վերակառուցման և զարգացման եվրոպական բանկի կողմից տեխնիկական աջակցության շրջանակներում իրականացվում է վերոհիշյալ մրցույթի չկայացման պատճառների վերհանման ուսումնասիրություն, ինչպես նաև իրականացվում է տեխնիկատնտեսական ուսումնասիրություն, որպեսզի սահմանվի նոր հայտարարվելիք մրցույթի ձևաչափը և չափորոշիչները:

Ինչ վերաբերում է Երևանի կոշտ թափոնների կառավարման ծրագրի իրականացման ժամկետի երկարաձգման արդյունքում վարկային

պարտավորություններին վերաբերվող խնդիրների առաջացմանը, ապա նշենք, որ սույն վարկը հանդիսանում է սուվերեն վարկ և համապատասխան պարզաբանում կարող է տրամադրել ՀՀ ֆինանսների նախարարությունը:

Երևանի կանաչ գործողությունների ծրագրով նախատեսված <<հանրային-մասնավոր գործակցության շրջանակներում ԿԿԹ տեսակավորման և վերամշակման գործարանի կառուցման հնարավորություն>> միջոցառման իրականացումը կդիտարկվի նոր սանիտարական աղբավայրի կառուցումից հետո:

X

ՀԱՐԳԱՆՔՈՎ՝

ՀՐԱՉՅԱ ՍԱՐԳՍՅԱՆ

Կատ.՝ Նորա Մարտիրոսյան
ԵԿՆ ԾԻԳ ՀՈԱԿ-ի տնօրենի տեղակալ,
Ծրագրի ղեկավար
Հեռ. 010540973

“Ecolur” Informational NGO Address: 49/2 Hanrapetutyán, Yerevan, Armenia E-mail: ecolurpressclub@gmail.com Web site: www.ecolur.org Tel. (37491) 92 12 64 mob.		«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ Հասցե՝ Հանրապետության 49/2, Երևան, Հայաստան Էլ. հասցե՝ ecolurpressclub@gmail.com Էլ. կայք՝ www.ecolur.org Բջջ.՝ (+37491) 92 12 64
---	---	--

Երևանի քաղաքապետ
պարոն Հրաչյա Սարգսյանին

ՀԱՐՑՈՒՄ

Հարգելի պարոն Սարգսյան,

Երևանում մեկ շնչին բաժին ընկնող կանաչ տարածքը Երևանի քաղաքապետարանի պաշտոնական կայքում նշվում է շուրջ 8մ², ինչը ցածր է Առողջապահության Համաշխարհային Կազմակերպության կողմից խորհուրդ տրվող նվազագույն արժեքից՝ 9 մ² մեկ շնչի հաշվով: «Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրի» համաձայն՝ 2006թ. Երևանի գլխավոր հատակագծով սահմանված նպատակ է եղել 17 մ² կանաչ տարածք մեկ բնակչի համար: Նախատեսում էր հանրային կանաչ տարածքների լրացուցիչ ընդլայնում ավելի քան 1,300 հա-ով, ինչի հետևանքով մինչև 2020թ-ը կանաչ տարածքի ընդհանուր մակերեսը պետք է կազմեր 2,382 հա, իսկ հետագա 15 տարիների ընթացքում պետք է եռապատկվեր: Այդ նպատակին հասնելու համար միջոցառումներից է եղել 100,000 ծառի տնկումը, որից սակայն ընդամենը շուրջ 70,000-ն է կանաչել՝ տարածքների ոչ ճիշտ ընտրության, թերի ոռոգման և պատշաճ խնամքի բացակայության պատճառով: Նոր կանաչ տարածքների ավելացման ցուցանիշը կազմել է տարեկան 15-20 հա: Գլխավոր հատակագիծը նաև նախատեսել է քաղաքի շուրջը 876 հա կանաչ պատնեշի (բուֆերային գոտու) վերստեղծում, ինչը համապատասխանում է միջազգային նորմերին, որոնք մինչև մեկ միլիոն բնակիչ ունեցող քաղաքների շուրջը պահանջում են անտառապատ օղակ 50 կմ շառավղով:

«Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրում» նշված է. «Սակայն այդ ծրագրերի հաստատումից ի վեր ակնհայտ է դարձել, որ հնարավոր չէ տնկարկներ ստեղծել Գլխավոր հատակագծում նշանակված բոլոր տարածքներում. որոշ հողամասեր այլևս հասանելի չեն, մյուսները աղտոտված են կամ էրոզիայի ենթարկված: Այսպիսով, պարզ է դառնում, որ 2020թ.-ի համար սահմանված նպատակը իրագործելի չէ: Կանաչ տարածքների ստեղծման համար առկա հանրային հողը հարկ

է վերագնահատել, իսկ կանաչ տարածքների ստեղծում հասկացությունը՝ վերաձևակերպել: Նման հանգամանքներում այս թիրախի ձեռքբերման գործում պետք է իրենց կարևոր ավանդը բերեն նոր առևտրային (կոմերցիոն) զարգացումները, երբ կառուցապատողները օրենքով պարտավոր են իրենց նախագծերում ունենալ առնվազն 30% կանաչ տարածքներ»:

Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագիրը Երևանի ռազմավարական նպատակներից է սահմանել բաց կանաչ տարածքների հարաբերակցությունը մեկ բնակչի հաշվով հասցնել 10 մ²-ից ավելի մինչև 2030թ-ը, իսկ 2018թ-ի համար՝ 8,5 մ²-ից ավելի: Այս նպատակներին հասնելու համար որպես կարճաժամկետ գործողություն Ծրագրում առաջարկվել է մասնավորապես.

- Մշակել և սկսել իրականացնել երկարաժամկետ կառուցապատման ծրագիր Երևանի բուսավերականգնման համար՝ ելնելով տեխնիկատնտեսական հիմնավորման ուսումնասիրության արդյունքներից
- Խրախուսման մեխանիզմների միջոցով շարունակել իրականացնել տեղական էկոհամակարգերը սատարող ծրագրեր (օրինակ՝ առաջարկել թաղամասերի կանաչեցման դրամաշնորհներ, ռոռգման նորարարական լուծումների համար ֆինանսական օժանդակություն և այլն)
- Երևանի համար պատրաստել GIS-ի վրա հիմնված բնապահպանական քարտեզ
- Անտառների և կանաչ տարածքների վերականգնում
- Իրականացնել ադտոտված տարածքի վերականգնման և հարմարություններով ապահովված հանրային կանաչ տարածքի փոխակերպման փորձնական նախագիծ

Ծրագրում նշված է, որ ըստ Երևանի քաղաքապետարանի տեսլականի, Երևանը պետք է դառնա կանաչ քաղաք՝ ոչ միայն անունով, այլև արտաքին տեսքով: Երևանի քաղաքապետարանի նպատակն է, որ Երևանի քաղաքացիներին հեշտությամբ հասանելի լինեն ընդարձակ կանաչ տարածքները՝ հարուստ կենսաբազմազանությամբ, բնակեցված տեղական կենդանական և բուսական աշխարհի ներկայացուցիչներով և բնապահպանորեն կապված քաղաքի լայն շրջակա տարածքներում գտնվող ընդարձակ անտառապատ տարածքների հետ:

Հարգելի պարոն քաղաքապետ, «Տեղեղեկատվության ազատության մասին» ՀՀ օրենքի 6-րդ հոդվածի համաձայն, խնդրում ենք տեղեկատվություն տրամադրել հետևյալի մասին.

1. Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրում վերոնշյալ կարճաժամկետ գործողություններից որո՞նք են իրականացվել Ծրագրի հաստատումից ի վեր:

2. Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրի համաձայն՝ Երևանի գլխավոր հատակագծով սահմանված կանաչապատման նպատակների չիրականացման հետևյալ պատճառներից նշված են հողամասերի անհասանելի լինելը, հողերի աղտոտված կամ էրոզիայի ենթարկված լինելը, թերի ոռոգումը և պատշաճ խնամքի բացակայությունը: Կանաչ տարածքների ստեղծման համար անհրաժեշտ է համարվել առկա հանրային հողը վերագնահատել, կառուցապատողների կողմից նախագծերում ունենալ առնվազն 30% կանաչ տարածքներ:
- Քանի՞ հեկտար հողատարածք է դարձել կանաչապատման համար անհասանելի, ինչ պատճառներով և քանի՞ հեկտար ազատ տարածք ունի Երևան քաղաքը կանաչապատման համար՝ ապահովելու Երևանում 1 շնչին բաժին ընկնող կանաչ տարածքի ավելացում՝ համապատասխանեցելու Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրի ցուցանիշներին:
 - Քանի՞ հեկտար հողատարածք է աղտոտված կամ էրոզիայի ենթարկված, ի՞նչ միջոցառումներ են իրականացվում այդ հողերի վերականգնման համար:
 - Ի՞նչ միջոցառումներ են իրականացվում ոռոգման խնդիրները լուծելու համար:
 - Արդյոք կա՞ պահանջ կառուցապատողների կողմից նախագծերում ունենալ առնվազն 30% կանաչ տարածք և ինչպե՞ս է դա ձևակերպված:
3. Երևանի կանաչապատման ի՞նչ ռազմավարական փաստաթղթեր են նախատեսվում մշակել և կյանքի կոչել:
4. Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրի միջոցառումների համաձայն՝ Երևանում 2017թ. դրությամբ նորատունկ բուսականությունը նախկինի համեմատությամբ ունի փոշու և գազի կլանման ավելի ցածր կարողություններ: Երևանում վերջին տարիներին իրականացվող ծառատնկումներում ի՞նչ ծառատեսակներ են օգտագործվում և օգտագործվելու, որոնք ունեն բարձր կարողություններ փոշու և գազի կլանման համար, որոնք կստեղծեն փոշու բնական պատնեշ:
5. «Էրեբունի» անտառպետության 51 հա անտառային հողերը գտնվում են Նուբարաշենի կոշտ կենցաղային աղբավայրի հարևանությամբ, և այս անտառպետության տարածքից է 24.42 հեկտար անտառային հող տրամադրվել նոր աղբավայրի կառուցման համար: ՀՀ կառավարության կողմից 2007-ի օգոստոսի 30-ին ընդունված «Պետական անտառային հողերում անտառային տնտեսության վարման և անտառօգտագործման հետ չկապված աշխատանքների իրականացման կարգը սահմանելու մասին» N 1045-Ն որոշման 8.1 կետով օգտագործման տրամադրվող անտառային տարածքի դիմաց տնտեսվարողը պետք է առնվազն կրկնապատիկ անտառապատման աշխատանքներ իրականացնի: Խնդրում ենք նշել, թե Երևանի

քաղաքապետարանը որ տարածքներն է տրամադրել անտառապատման
համար «Էրեբունի» անտառպետության 24.42 հեկտարի փոխարեն:

Հարգանքով՝

Ինգա Զարաֆյան՝

«ԷկոԼուր» տեղեկատվական ՀԿ-ի նախագահ,
կենսաբանական գիտությունների թեկնածու

13.02.2023թ.

ԵՐԵՎԱՆԻ ՔԱՂԱՔԱՊԵՏԱՐԱՆ

ՀՀ, 0015, ք. Երևան, Արգիշտիի 1

№ 17/27878-23

«ԷԿՈԼՈԴ» ՏԵՂԵԿԱՏՎԱԿԱՆ ՀԿ-Ի ՆԱԽԱԳԱՀ ԻՆԳԱ ԶԱՐԱՑՑԱՆԻՆ

Հարգելի՛ տիկին Զարաֆյան,

Ի պատասխան Ձեր 13.02.2023թ. Երևանի քաղաքապետին ուղղած Դ-18042-23 գրության, կապված Երևան քաղաքի «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրում գրությամբ պահանջված տեղեկատվության տրամադրման հետ, հայտնում եմ, որ «Կանաչ քաղաք» գործողությունների ծրագրի շրջանականերում 2019 թվականից հետո իրականացվել են հետևյալ միջոցառումները.

- Երևանյան լճի ափամերձ տարածքների մաքրում. համաձայն Երևանի ավագանու կողմից 2021 թվականի մայիսի 25-ի N383-Ա որոշմամբ հաստատված «Հրազդան գետի և Երևանյան լճի առափնյա տարածքների մաքրման բնապահպանական ծրագրով նախատեսված միջոցառումների իրականացման առաջնայնությունները և դրանց ֆինանսական համամասնությունները» ծրագրի՝ մաքրվել են Երևանյան լճի ափամերձ տարածքներն աղբով պատված եղեգներից (10հա) և կենցաղային թափոններից (12000 խմ), տեղադրվել է աղբաորսիչ ճաղավանդակ՝ թափոնների մուտքը Երևանյան լիճ կանխարգելելու նպատակով: Ներկայումս տարածքը բարեկարգվում և կանաչապատվում է:

- Նախագծվել է Գետառի վրա ջրերի մաքրման կայան «Գետառի վրա մաքրման կայանի բնապահպանական 2023թ. Ծրագրով նախատեսված միջոցառումների իրականացման առաջնայնությունները և դրանց ֆինանսավորման համամասնությունները» ծրագրով, որի կառուցումը կիրականացվի 2023 թ.:

- 2023թ. նախատեսվում է Հրազդան գետի վրա տեղադրել ևս 2 աղբաորսիչ հարմարանք:
- Տրանսպորտային ցանցի բարեփոխումների մոնիթորինգի իրականացման նխատեսվում 2022թ. ձեռք է բերվել օդի որակի մոնիթորինգի 5 սենսոր, որոնք հնարավորություն են տալիս առցանց կարգով հետևելու օդի մեջ ազոտի երկօքսիդի և փոշու մասնիկների պարունակությունը:

- ներդրվել է Երևան քաղաքում աղբի տեսակավորման մշակույթը, համաձայն որի Երևանում աղբի տեսակավորման (ապակի, պլաստիկ, թուղթ) համար քաղաքի ընդհանուր շուրջ 120 կետերում համապատասխան գունագատմամբ տեղադրվել են աղբամաններ և ամենօրյա ռեժիմով իրականացվում է տեսակավորված աղբի տեղափոխման գործընթացը: 2023թ. նախատեսվում է ընդլայնել տեսակավորման աղբամանների քանակը:

- լրամշակվել են բնապահպանական իրավակարգավորումներ, մասնավորապես Երևան քաղաքի ավագանու համապատասխան որոշումները և դրանց լրամշակումները /36-Ն, 48-Ն, 605-Ն և այլն/, որոնք միտված են բարելավելու Երևան քաղաքում շրջակա միջավայրի վիճակը:

- մայրաքաղաքի տարբեր հատվածներում միջանկյալ անտառաշերտի ստեղծում, կանաչ տարածքների ավելացում, մասնավորապես. 2022 թվականի ընթացքում հիմնվել են Ծիծեռնակաբերդի բարձունքի 8,5 հա վրա անտառտնկարկ և Սարալանջում 6 հա վրա անտառվերականգնման և հիմնման աշխատանքներ: Ծիծեռնակաբերդի բարձունքում տնկվել

Է շուրջ 4300 ծառաթփատեսակ, իսկ Սարալանջում 1650 ծառաթփատեսակ: Նշված ծառաթփատեսակներն ունեն ֆունկցիոնալ նշանակություն և հանդիսանում են ուրբան անտառների հիմնման հիմնական ծառատեսակներ/թխկի, հացենի, գլեղիչիա, կերլեյթերիա, ռոբինիա կեղծակացի, դրախտածառ, վայրի պտղատուներ և այլն/: Անտառապաշտպան գոտիներ ստեղծելու հեռանկարային համաքաղաքային նշանակության ծրագրերից են՝ Զրաշխարհի աջակողմյան լանջի անտառապաշտպանիչ գոտու, Միլիկյանի անտառապաշտպան գոտու և Նուբարաշենի անտառապաշտպան գոտու ստեղծումը:

- Սկսած 2021թ. Բարեկարգվել և կանաչապատվել են Քանաքեռ ՀԷԿ-ի հարակից այգին, Նոր Արաբկիր / մոլոկանի/ զբոսայգին, Օղակաձև զբոսայգու 6-րդ հատվածը, Վերածննդի այգին, Միրոն և հավատի այգին, Սարյանի անվան պուրակը: 2022թ. մեկնարկել է Խ. Աբովյանի անվան պուրակի և 40ամյակի այգու բարեկարգման և կանաչապատման աշխատանքները:

- Կանաչապատ տարածքների բարելավման և ընդլայնման, մթնոլորտային օդի աղտոտման նվազեցման և հողապաշտպան միջոցառումներն իրագործելու նպատակով քաղաքը որդեգրել է հետևյալ գիտահեն քաղաքականությունը.

1. կայուն, արժեքավոր, գեղազարդ և մշտադալար ծառատեսակների ընտրություն՝ հաշվի առնելով դրանց տնկման տարածքի միկրոկլիմայական և բնական պայմաններն ու առանձնահատկությունները, գազի, փոշու, ծխի և այլ աղտոտիչների նկատմամբ,
2. հողերի աղտոտվածության նվազեցման միջոցառումներ՝ թփաշերտով մեկուսացում փողոցին հարող տարածքից,
3. կանաչ ցանկապատերի ստեղծում՝ տարբեր հարկաշարքային բուսականության տեղադրությամբ,
4. միամյա մեծաքանակ ծաղիկների մասամբ փոխարինումը բազմամյա և տարեշրջանային հերթագայմամբ ծաղկող թփերով՝ տեղանքային ճարտարապետային մոտեցմամբ:
5. Երևանի քաղաքապետարանի կողմից մշակել է ռազմավարություն, որ այսուհետ Երևան համայնքում տնկվելու են հիմնական դենդրոֆլորիստիկ դեմք կազմող տարբեր ցեղերի ծառերի արժեքավոր և գեղատեսիլ տեսակներ և դրանց պարտիզային ձևեր՝ սոսի, թխկի, կատալպա, կերլեյթերիա, կաղնի, ձիակասկ և այլն, ինչպես նաև տունկ իրականացվելու է միայն ոռոգվող տարածքներում:

- Երևան քաղաքի ոռոգման ցանցի արդիականացման, ընդլայնում և վերակառուցում նպատակով գույքագրվել է Երևան քաղաքի ոռոգման ցանցը, այդ թվում նաև պոմպակայանները խորքային հորերը: Մայրաքաղաքի ամբողջ ոռոգման համակարգի երկարությունը 321 կմ է, որից 90 կմ-ն է նորմալ վիճակում, իսկ մնացած մասը մաշված է կամ խցանված, կամ էլ վթարային է: 2019-2020թթ. ժամանակահատվածում իրականացված ոռոգման ցանցի գույքագրման և վերլուծության արդյունքում 2021թ. Երևանի ներքաղաքային կանաչ տնկարկներում անցկացվել, փոխարինվել է շուրջ 22.6 կմ երկարությամբ ոռոգման ջրագիծ և վերականգնվել է մոտ 8 կմ երկարությամբ խցանված ջրագիծ: 2022 թվականի երկրորդ կիսամյակում վերանորոգվել և անցկացվել է շուրջ 18500 գծմ: 2023 թվականին նախատեսվում է անցկացնել շուրջ 30000 գծմ:

- Ներկայումս ընթացքի մեջ է Երևան քաղաքում կանաչ տարածքների գույքագրման գործընթացը,

- Սկսած 2019 թ. ամբողջությամբ վերափոխվել է ջերմոցատնկարանային տարածքը, որտեղ աճեցվում են քաղաքի կարիքների համար ծառաթփատեսակներ և ծաղիկներ:

ՀԱՐԳԱՆՔՈՎ՝

**ԱՇԽԱՏԱԿԱԶՄԻ ԲՆԱՊԱՀՊԱՆՈՒԹՅԱՆ
ՎԱՐՉՈՒԹՅԱՆ ՊԵՏԻ ՊԱՐՏԱԿԱՆՈՒԹՅՈՒՆՆԵՐԸ**

X

ԿԱՏԱՐՈՂ
ԳԱՅԱՆԵ ՆԵՐՍԻՍՅԱՆ

ԿԱՏ. Ն. ՀԱՐՈՒԹՅՈՒՆՅԱՆ
ՀԵՌ. 011-514-263